

našel v svojem sercu, ker je podloga njegovemu spoznanju stanovitna in neizpremenljiva, teorija in praksa sta v pravem somerji. Posrednje mu tudi Dittes hvalo poje, ker o sedanjih šolski literaturi piše tako, da vse nepoklicane in tiste, ki se silijo za učnike, prav dobro ožigosa, pravi namreč: „Kdo pa so tisti, ki kažejo pot in hočejo veljati za merodajavne v današnjem nemškem učiteljstvu: Po večem taki, ki prepisujejo in jemljejo, kjer kaj najdejo, pedagogiki so postali ne po notranjem poklicu, marveč po okoliščinah časa ter sučejo plašč po vetru, da dovrše kaj tacega, kar dopada in ugaja, od teh pa zopet drugi prepisujejo. Naj si domišljuje sedanji rod, da je na imenitni višavi, a spoznavši sedanjo šolo v zadnjih štiridesetih letih, moram izreči: Cvetje nemške, izvirne in klasične pedagogike, tiste, ki dela iz notranjega nagiba samodelavne zavesti in prepričanja je minulo — minulo vsaj za sedaj.

Sicer ta pedagogika še ni minula, še ima prijateljev, ki se za njo navdušajo, ali dan danes ni več merodajavna, gospodari le rokotvorstvo in vglajenost. Priznati se mora, da je metodika v ljudski šoli razvita prav podrobno, a vendar to ne odpravi zlega, da se je pedagogični duh zgubil in da je samostalna delavna moč opešala in obvezana“.

No, Dittes s svojim umstvom je bil vendar poglavitni grobokop stare klasične pedagogike.

Toraj nazaj h krščanski pedagogiki. Pogled nazaj vas bode obvaroval ošabnosti in prevzetnosti, hvaležni bomo tem, ki so pred nami delali na tem polji.

Slovenskim učiteljem pa živo priporočamo Kellnerja, kadar bodo izbirali knjig za učiteljske bukvarnice. Kellner se jim bo gotovo prikupil, ako jih ne odganja apatija od pisateljev, katerim je katoliška vera prava luč, ki obseva vse delovanje človekovo.

„Po Slovincu“.

Slomšek kot pedagog.

(Dalje.)

3. Slomšek kot izobraževalec učiteljev.

Neposredno je Slomšek bolj vplival na učitelje, nego na učence; radi tega Slomšek zasluži, da ga spoštujemo kot prvega in najboljšega omikovalca slovenskih učiteljev. Poglavitno delo Slomšekovo v vsem njegovem življenju je bilo, da bi národu slovenskemu po Štajerskem in Koroškem pridobil boljših učiteljev v obče in še posebej šoli prijaznih duhovnikov. Slomšek je že kot bogoslovec svoje tovariše učil slovenščine. Tudi je Slomšek že kot špiritual v Celovškem semenišči svoje gojence pripravljaval ne samo za njih ožji poklic za duhovski stan, da bi bili tudi splošni, neomejeni učitelji Slovencev; poleg bogoslovnih in nravnih nauk je bogoslovcem cepil nauke, kateri bi jim mej slovenskim ljudstvom najbolj koristili. Zato jih je poučeval tudi v petji in slovenščini. S poslednjim združeval je tudi nekoliko pedagogike in metodike, kajti že pred 50 leti je Slomšek Celovškemu bogoslovcem razlagal metodo, kako je učiti branje in pisanje ob enem. Zakaj jim je Slomšek to razlagal? Dobro vemo, da zato, da naj bi bil po njegovi želji duhovnik duša vsej šoli, da naj bi duhovnik povsodi imel nedeljsko pa tudi vsakdanjo šolo, ako uboga občina nima učilnice. S tem namenom je pa bogoslovce učil tudi, kako naj ravnajo v šoli pri razlaganju tehničnih predmetov in jim kazal, kako naj se vpleta petje mej šolske nauke, da se šola prav oživi. Da bi se pa njegovi gojenci dobro izurili v tej umetnosti, zbiral je v semenišči zmožnejše pevce okolo svojega glasovira ter jih učil razne otroške, šolske in družinske pesmi.

Slomšek je postal, kakor znano, 1839. l. kot dekan in tudi okrajni šolski nadzornik in 1844. l. pa celó škofijski višji šolski nadzornik. Kaj pa je pravi, za svoj stan in za šolo v resnici vneti šolski nadzornik družega, nego izvedeni, resno misleči in dobro hotéči učitelj podložnim učiteljem? To je bil Slomšek ves in še več. On ni samo iskal pomot po šolah in pri učiteljih, ter ni samo grajal, kakor dandanes nekateri nadzorniki, temveč se je trudil, da je sam dejansko pripomogel, da se zboljša takratno slabo učenje, da slovenske šole dobé namesto takratnih čisto nemških knjig slovenske in slovensko-nemške šolske knjige. Slomšek se je trudil sam, da se metoda zboljša, da se hoja v šolo pospešuje, da se učitelji, duhovniki in stariši za šolo bolj in bolj ogrevajo. Kako lepo je učiteljem kazal, kako naj se v šoli veselo, živo in uspešno poučuje, vidimo iz predgovora h knjigi „Blaže in Nežica“, kjer pravi: „Kakor ljubo solnce oživlja zemljo, katero obsije, tako naj vsak učitelj oveseljuje šolo, v katero pride. Učenik mertev ko les in mrzel ko led — učenci pa živi ko ogenj, se slabo stikajo; srca učencev se učniku tako dolgo odmikajo, da šola zmrzne, nauka cvet pomrje in dobrega sadú ne dá. Iskreni šolski prijatelj, kar naj bo vsak učitelj, ima naj oživljajočih iskric kupoma k redu za veselje in kratek čas, za resnico in za nedolžno šalo, da svoje učence za nauk vnema in oživlja, zaspane dramí, pridne podpira, da mu ne opešajo na sredi pota potrebnega pouka“. Na drugem mestu pri tistem predgovoru pa pravi: „Naj tudi dobro setvo o pravem času pohleven dežek pomoči in porosí, za toliko hitreje se ozelení. Rodoviten dež na razložen in v srce položen nauk so gorke solze. Mislim, da bi te tudi vmes solze posilile, če nisi prekamenitnega srca, ki čitaš ali čuješ teh knjižic vesele in žalostne reči“.

Kot šolski nadzornik se je Slomšek trudil, da bi povzdignil posebno petje v cerkvi in šoli. V ta namen je hotel izdati dvoje pesmaric, eno za šolo, drugo za cerkev. Nabiral je v to svrho primerne pesmi pri učiteljih in duhovnikih. Pesmarico za šolo se mu je posrečilo izdati l. 1853. pod naslovom: „Šola veselega lepega petja za pridne šolarje“. Zbirke cerkvenih pesmi pa Slomšek ni dal na svetlo. Kako je Slomšek lepo petje priporočal, vidi se iz nagovora, ki ga je postavil na čelo šolski pesmarici. Tù pravi: „Vse stvarí po svoji šegi Bogu čast in hvalo pojó. Vrelci po kamenji rožljajo ter šumljajo slavo Bogu; velike reke po svojih potokih hruščijo in slavijo vsemogočnega Stvarnika, kateri jim toliko moč daja. Pohleven veterc, ki po drevji piblja, kakor mogočen vihar, kateri po gorah doní in drevje priklanja, Boga častí. Grilče se na solnci ogreva in svojemu Stvarniku hvalo kriči, da ga živi; še lepše mu ptičice pod nebom veselo pojo: škerjanček na polji, grlica po zelenem logu po dnevu, slaviček po noči; najlepše pa angelci v svetem raji Večnemu sveto pojó. Kako bi človek, venec vseh stvarí na svetu, molčal? Zakaj bi otrok božji veselo ne pel?“

Radi bi peli mladi Slovenci in Slovenke, Bog, da bi znali! Česar človek ne zna, se mora učiti; tudi šola veselega petja mora biti pri poštenih, dobrih ljudeh. Nate jih torej čednih pesmic lično zberko za šolo in dom!“

Da je Slomšek bil ljudski šoli ves udan, kaže tudi to, da je tudi pozneje kot škof neprestano ljubil šolo in učitelje. Že v svojem prvem pastirskem listu (ki ga je pisal v latinskem jeziku), vzpodbujal in vnmal je duhovščino pred vsem tudi za vsakdanjo ljudsko šolo. Rekel je mej drugim: „Ako čuva dušni pastir šolo kakor punčico v očesih, tedaj cvetè in zori cvet mladosti in znanosti. Radi tega naj bode, bratje, šola vaša očesna punčica, in kakor je bil naš izveličar vedno pri svojih učencih, tako naj bodo učenci cvetni venec, s katerim se vsikdar lepšajte“.

Še obširnejše je priporočal svoji duhoščini nedeljske šole, in sicer tako-le: „Skoraj 20 let je preteklo, kar so v naši škofiji nedeljske šole, v katerih se — hvala Bogu —

s prav dobrim uspehom poučujejo tisti mladenči in tiste deklice, kateri niso uživali družega pouka, in kateri niso zavezani radi oddaljenosti, da bi hodili v vsakdanjo šolo. V nedeljskih šolah se ne poučuje samo v kerščanskem nauku, ampak tudi v pisanji in čitanji, kolikor je potrebno; na ta način se ogne mladina postopanju in se izuri v najpotrebnejših rečeh. Tu se večkrat nahajajo tudi talenti, iz katerih se dobi večkrat prav obilen sad* i. t. d. (Dalje prih.)

Iz šole za šolo.

Pravopisne vaje.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Dalje.)

Vaja III.

Mala abeceda s končniki.

1.

(t l a —) tla, (b o b —) bob, (s t r i c —) stric, vrč, sod, že, cof, breg, strah, tri, znoj, mak, sol, dom, hren, kdo? hrup, bor, ples, miš, krst, kuku, brv, mraz, jež.

2.

(d v a —) dva, (d r o b —) drob, (k l i c —) klic, ključ, hlad, vse, grof, sneg, smeh, kri, gnoj, volk, vol, grom, stern, stenj, dno, krop, stvar, kres, piš, smrt, juhu! črv, voz, sviž.

Vaja IV.

Mala abeceda v srednikih.

1.

(k v a s —) kvas, (z b o r —) zbor, (v c e p —) vcep, ščit, vzduh, dren, žirafa, žgank, vzhod, vrisk, bajs, sklon, dlan, zmaj, snop, skok, vspeh, vrh, dlesk, pšeno, strop, duh, zvon, gozd, ježica.

2.

(s l a k —) slak, (z b i r k —) zbirk, (s c e j —) seej, včas, zdrav, ded, ka-fra, vzgled, vhod, križ, zijak, skorž, plug, zmes, znak, som, spol, zrak, brst, sršen, strup, puh, dvor, vzrok, nožič.

Vaja V.

Mala abeceda v sprednikih, končnikih in srednikih, katere je podčrtati!

a) as! metla, tram; b) brus, skrb, soba; c) emok, koc, oevirk; č) črič, ptič, oče; d) dan, strd, medved; e) erja (rja), oje, kmet; f) frača, žerf, zofa; g) grob, kreg, sloga; h) hlod, meh, vihra; i) ivje, vsi, bič; j) jarm, kraj, soja; k) kos, vlak, sklep; l) las, stol, slon; m) most, grm, smod; n) noč, bron, snop; o) oven, proso, post; p) plot, srp, napuh; r) roj, štor, prag; s) slad, ris, vest; š) šah, koš, pešec; t) top, škrat, storž; u) ul (panj), kakadu, vnuk; v) vvod, hlev, žvižg; z) zlat, plaz, vzor; ž) žmek, laž, žuža.

Vaja VI.

Pišite krstna (osebna) imena, ki se vam bodo narekala!